

AL-TAUHID (MONOTEIZM KORANICZNY) I JEGO IMPLIKACJE SPOŁECZNE

روح التوحيد رفض عبودية غير الله

(Pierwotny tytuł: Esencja Tauhidu. Odrzucenie służby komukolwiek innemu niż Bóg.)

Ajatollah Sayyid 'Ali Khamene'i

Tłumaczenie na język polski: Mahmud Taha Żuk
Warszawa 1987

Stowarzyszenie Jedności Muzułmańskiej
Instytut Muzułmański

Istota Tauhid

W dniu, w którym obarczony misją zbawienia ludzkości Prorok (s) Islamu zwiastował zasadę La Ilaha Illa Allah (nie ma Boga nad Allaha) ludźmi pierwszymi, jacy mu się przeciwstawili - najpierw poprzez wyśmiewanie się, a później siłami zbrojnymi - byli przywódcy różnych plemion. Właśnie pod ich wpływem także i inne ludy powstały przeciwko Prorokowi i jego duchowym sprzymierzeńcom i raz jeszcze powtórzyła się ta haniebna epoka w historii ludzkości, a było to w trzynastym wieku, jaki przeminął przed Hidżrą. Ten fakt historyczny zasługuje na to, by podjąć nową próbę zrozumienia Islamu w ogóle, zaś w szczególności zasady tauhid, która w naukach Islamu jest najważniejsza.

Jedną z najbardziej nieszczęsnych czy raczej największych tragedii naszych czasów jest zniekształcenie lub niewłaściwe interpretowanie posłannictwa wszystkich proroków Bożych, a mianowicie doktryny tauhid, która jest podstawową zasadą religii. Żadna bowiem inna koncepcja czy doktryna w historii idei ludzkości nie posiada takiej siły i potencjału w odniesieniu do wyzwalań i emancypacji poddawanej opresjom duszy ludzkiej.

O ile wiemy, wszystkie misje prorockie miały na celu doprowadzenie do rewolucyjnych zmian dla korzyści ludzkości. Celem wszystkich największych religii świata było wyzwolenie ludzi poddawanych represjom i dyskryminacji społecznej lub, jak ujął to Erich Fromm, celem tym było uświadomienie ideałów mądrości, miłości braterskiej, zredukowania nieszczęść ludzkich oraz pobudzenie poczucia niezależności i odpowiedzialności (oczywiście także uświadomienie innych wzniosłych ideałów - takich rzeczy, których badacz materialistyczny nie zauważa).

Wszystkie te aspiracje i ideały podsumowane są w zasadzie tauhid. Przedkładając tę zasadę, prorocy ujawniali nie tylko wszystkie swoje cele, ale i wytyczali drogę walki, jaka pojawiała się wraz z ogłoszeniem tej zasady, zbliżając się nieco do realizacji celów. Oto powód dlaczego w czasach, kiedy wiele uwagi poświęca się ideałom drugorzędym, ignorowanie lub zniekształcanie tej zasady albo też przedstawianie jej jako sztucznej i pedantycznej, jest nieszczęściem nie tylko dla tych ludzi, którzy wierzą w spojrzenie na świat typu tauhid, lecz także i dla tych, którzy przede wszystkim poświęcają się tym drugorzędym ideałom.

Powiedzieliśmy, że już sama polaryzacja grup ludzkich we wczesnej epoce islamskiej wskazywała na prawdziwe znaczenie tauhid. Właściwie sentencja La Ilaha Illa Allah miała być przede wszystkim silnym ciosem dla tych, którzy postanowili sprzeciwić się jej: dla klasy rządzącej i dominującej w społeczeństwie. Akty odzwierciedlające wrogie reakcje przeciwko jakemukolwiek ruchowi zawsze wspaniale ujawniają ich stanowisko społeczne oraz zakres i głębię ich korzeni w społeczeństwie. Wystarczy znać przeciwników i zobowiązania w ich grupie, by ujawnić to stanowisko wobec różnych klas oraz ich podejście społeczne. Rozmiary nateżenia i chęci ze strony przeciwników służyć mogą za wskazówkę czy miernik głębi tego zjawiska. Najpewniejszym sposobem zrozumienia różnych misji prorockich jest przebadanie zarówno zwolenników, jak i przeciwników. Jeśli uważnie przyjrzymy się, zauważymy, że zawsze klasa dominująca w społeczeństwie pierwsza wypowiadała wojnę wszystkim prorokom Boga i była ich najzacieklejszym wrogiem. Na tej podstawie dochodzimy do wniosku, że prorocy oraz ich ruchy religijne w swej naturze sprzeciwiały się charakterowi takiej klasy społecznej. Były one przeciwne sposobowi sprawowania władzy i używaniu siły, nagromadzeniu bogactwa, a przede wszystkim były one przeciwne samemu systemowi podziału społeczeństwa na klasy, który doprowadził do dominacji jednej klasy nad pozostałą częścią społeczeństwa.

Zanim naświetlimy zasadę tauhid z takiego punktu widzenia, czyli z punktu widzenia dominacji jednej klasy w społeczeństwie, sądzę, że koniecznym jest wspomnienie tego, iż tauhid, w przeciwieństwie do popularnego sądu jakoby była ta zasada zaledwie teorią intelektualną i filozoficzną, jest nie tylko fundamentalnym spojrzeniem w odniesieniu do człowieka i wszechświata, ale i do doktryny społecznej, gospodarczej i politycznej.

Wśród wszystkich religijnych i niereligijnych określeń i koncepcji trudno byłoby znaleźć koncepcję tak nacechowaną konstruktywnymi i rewolucyjnymi implikacjami, które dotyczyłyby wszystkich społecznych i historycznych aspektów istnienia człowieka. Nie przypadkiem każdy z Bożych ruchów na przestrzeni historii tworzony był z takim podkreśleniem Jedności Boga, Jego niepodzielnej Boskości i autorytetu w całym wszechświecie.

Niektóre z wymiarów zasady tauhid można wyjaśnić jak następuje:

1. Tauhid jako spojrzenie na świat

Tauhid jako spojrzenie na świat wskazuje na jedność, konsekwencję i harmonię we współdziałaniu wszystkich części wszechświata. Ponieważ istnieje jeden system stworzenia, a wszystko w tym systemie odnosi się do jednego źródła pochodzenia, nie ma mnogości bogów czy stwórców, każdy składnik świata jest częścią tej samej całości, zaś wszystkie części stanowią tę samą jedność. Są one częściami pojedynczej całości i przez to mają tę samą orientację.

مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمٰنِ

"... nie widzicie w stworzeniu Litościwego żadnej niezgodności..." /67:3/

oraz

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ ۗ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى

"... Jak to? Nie rozmyślali o swoim własnym ja? Bóg nie stworzył nieba i ziemi oraz tego, co znajduje się między nimi, z wyjątkiem prawdy i określonych warunków..." /30:8/

Zgodnie z tym spojrzeniem wszechświat jest systemem dynamicznym, podobnym do karawany, w której wszyscy podróżnicy połączeni są ze sobą nawzajem tak jak wielkie i małe części jakiejś maszyny, razem pracują i współdziałają dla osiągnięcia tego samego celu. Funkcja i znaczenie każdej części są zgodne z zajmowanym miejscem w tej organicznej całości. Na swej dynamicznej drodze ewolucyjnej każda część spełnia swoje zadanie w systemie stosunków wzajemnych. Każda część pomaga we właściwym funkcjonowaniu innych części, ale i sama jest nieodzowna. Wszelkie niepowodzenie, zatrzymanie czy dewiacja w funkcjonowaniu jakiegokolwiek części wystarczy, by zahamować lub zaburzyć

harmonię całego systemu. Dlatego tak powikłany system głębokich związków wzajemnych łączy wszystkie części tego systemu.

Tauhid wskazuje także na istnienie celu stworzenia. Wszystko oparte jest na uważnie skonstruowanej koordynacji i wyliczonym porządku. W każdej z części składowych istnieje "dusza" i znaczenie, ponieważ jest ona dziełem mądrego stwórcy. Dlatego właśnie cały wszechświat ma cel i znaczenie, które w niektórych jego częściach można zauważyć:

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ

"Nie stworzyliśmy nieba i ziemi oraz tego, co znajduje się między nimi, dla zabawy" /21:16/

Krótko mówiąc, cała ta sprawa nie jest pozbawiona znaczenia i nie jest fenomenem absurdalnym. Już raczej podobna jest ona do maszyny skonstruowanej i wprawionej w ruch w jakimś konkretnym celu. Możemy zastanawiać się nad tym celem, nad jego istotą, ale nie nad jego przyczynami. Podobnie jak w przypadku wiersza, którego temat można odkryć nieco się zastanowiwszy, można odkryć ten cel przy pomocy myśli i zastanowienia się. To nie jest "opowieść szaleńca, pełna dźwięków i porywczosci, ale niczego nie oznaczająca".

Poza tym tauhid wskazuje także na podporządkowanie wszystkich stworzeń we wszechświecie jednemu Bogu. Nic w tym zbiorze nie posiada własnej woli i nic nie jest w stanie opierać się woli Boga. Prawa rządzące światem oraz wszystko, co zgodnie z tymi prawami działa, jest całkowicie podporządkowane woli i nakazom Bożym. Dlatego istnienie w przyrodzie praw w żaden sposób nie neguje istnienia Boga jako Stwórcy tej przyrody oraz Tego, kto ją podtrzymuje:

إِنَّ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا

"Nie ma w niebie i na ziemi nikogo, kto nie stawałby przed Litościwym jako sługa" /19:93/

oraz:

سُبْحَانَهُ كُلُّ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَهُ قَانِتُونَ

"... Nie, do Niego właśnie należy wszystko, co znajduje się w niebiosach i na ziemi; wszystko posłuszne jest Jego woli" /2:116/

także:

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Oni nie oceniają Boga tak jak On ma prawo być ocenianym. Ziemia bowiem będzie w Jego rękach w Dniu Zmartwychwstania, zaś niebiosy zostaną zwinięte w Jego prawej dłoni. Zostanie On wyniesiony wysoko ponad to, z czym obcują!" /39:67/

2. Tauhid jako spojrzenie na egzystencję ludzką

Tauhid jako spojrzenie na egzystencję ludzką wskazuje na równość i jedność wszystkich ludzi w ich stosunku do Boga. On jest Panem wszystkich ludzi. Nikt nie ma żadnych szczególnych z Nim stosunków, jakie nie byłyby możliwe dla innych. On nie jest Bogiem jakiejś określonej społeczności czy konkretnego plemienia, które mogłoby cieszyć się szczególnymi przywilejami nad innymi społecznościami czy plemionami na zasadzie Jego patronatu. Przed Nim bowiem wszyscy są równi. Jeśli Bóg dokonuje jakichś rozróżnień, to czyni to na podstawie walki i wysiłku wkładanych w pobożność i szukanie Jego drogi - czyli na podstawie czegoś, co stoi otworem przed każdym człowiekiem i co samo jako takie może dać człowiekowi dojrzałość:

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ۗ سُبْحَانَ ۗ بَلْ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ كُلُّ لَّهُ قَانِثُونَ

"I powiadają: "Bóg wziął do siebie syna". Chwała Mu! Nie, do Niego należy wszystko, co jest w niebiosach i na ziemi; wszystko posłuszne jest Jego woli." /2:116/

oraz:

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ كَانِتُونَ

"A jeśli kto spełnia sprawiedliwe uczynki, będąc wierzącym, na tego nie spadnie żadna niewdzięczność za jego wysiłek. My sami zapisujemy na jego konto." /21:94/

także:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۗ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

"O ludzkości! Stworzyliśmy was jako mężczyzn i niewiasty oraz określiliśmy wśród was narody i plemiona, abyście mogli wzajemnie siebie poznawać. Z całą pewnością najszlachetniejszym wśród was w obliczu Boga jest ten, kto najbardziej boi się Boga..." /49:13/

Tauhid wskazuje także na homogeniczność, równość i jedność pochodzenia człowieka. Człowieczeństwo jest pojedynczym elementem natury każdego człowieka. Istoty ludzkie związane z różnymi sferami społecznymi nie są ani stworzeniami innych bogów, co wskazuje na niemożliwość istnienia jakiejś w ich naturze niezgodności wywołującej między nimi najróżniejsze bariery, ani też nie jest tak, jakoby bóg wyższych klas w społeczeństwie był silniejszy niż bóg klas niższych. Wszyscy są stworzeniami jednego i tego samego Boga oraz wszyscy w swej istocie są tacy sami.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ

"O ludzkości, bój się swego Pana, który stworzył Cię z jednej duszy..." /4:1/

Tauhid oznacza również równość i homogeniczność ludzkiego potencjału rozwoju i doskonalenia, ponieważ każdy z nas obdarzony jest taką samą istotą i budową i każdy może iść prostą drogą duchowego wyniesienia i postępu. Tak zatem wołanie Boga adresowane jest ogólnie do całej ludzkości, a nie do konkretnej rasy, klasy czy pojedynczego człowieka, chociaż możliwe jest to, że różnice w atmosferze i warunkach społecznych różnie wpływają na poszczególne osoby. Jednakże te negatywne czynniki jako takie nigdy nie będą w stanie określać zachowania człowieka czy trwale zmieniać ludzi w świętych czy diabłów, albo pozbawiać ich swobody dokonywania wolnego wyboru. Zwracając się do Proroka (s) Koran powiada:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ

"Posłaliśmy cię do całej ludzkości (nie zaś do jakiejś konkretnej społeczności)..." /34:28/

وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا

"...I posłaliśmy cię jako posłańca do ludzkości..." /4:79/

Koran wypowiada się także w takim kontekście:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا
فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا

"O ludzie, przybył oto do was dowód od waszego Pana. Zesłaliśmy wam wyraźne światło. Jeśli chodzi o tych, którzy wierzą w Boga i obstają przy Nim, z pewnością On obdarzy ich swą łaską i obfитоścią i poprowadzi ich do siebie drogą prostą." /4:174-175/

Tauhid wskazuje również na wyzwolenie ludzkości z niewoli i poddaństwa wobec najróżniejszych niebogów. Innymi słowy tauhid oznacza konieczność wyłącznego służenia jednemu Bogu. Zasada tauhid neguje sposób życia podporządkowany (intelektualnie, kulturowo, gospodarczo czy politycznie) stworzeniom, różnym formom niebogów, służba którym zajmuje miejsce czci Boga prawdziwego lub nadaje Mu znaczenie drugorzędne. Doktryna tauhid uważa człowieka za sługę Boga, który uwalnia człowieka z niewoli i poddaństwa wobec jakiegokolwiek rzeczy, osoby czy systemu, który zajmowałby miejsce Boga w schemacie życia.

W ten sposób tauhid wskazuje na podporządkowanie się autorytetowi Bożemu, jak i na negację wszelkiej dominacji ze strony niebogów w najróżniejszych formach i kształtach:

إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ ۚ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ۚ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ

"Niezależność jest tylko cechą Boga. On to nakazał, abyście służyli tylko Jemu. Taką jest właściwa religia..." /12:40/

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ

"Wasz Bóg nakazał wam, abyście nie czcili nikogo poza Nim..." /17:23/

Na tej podstawie tauhid wskazuje na wrodzoną wartość istoty ludzkiej. Istota ludzka jest zbyt wyniosła i cenna, by miała składać hołd komukolwiek czy czemukolwiek poza Bogiem. Jedynie Istota Absolutna, Absolutne Piękno i Doskonałość zasługuje na miłość i podziw człowieka. Takie akcentowanie wyniesienia przedmiotu czci wskazuje na wyniesienie pozycji czciciela, czyli człowieka. Nic poza Istotą Doskonałą nie zasługuje na podziw i chwałę człowieka. Wszystkie bożki, żywe czy nieożywione, które zapadły w sercach i umysłach ludzi i które siłą wdarły się w świat autorytetu Wszechmocnego, są tylko brudem i paskudztwem, które plugawi naturalną czystość człowieka, degradując go i wpędzając w niełaskę. Aby człowiek mógł znowu odzyskać swą wyniosłą pozycję, musi on wyeliminować niszczący wpływ bożków na jego życie. Żaden humanizm materialistyczny nigdy nie zdołał nadać życiu takiej głębi i elegancji w dyskusji o wartości i wielkości człowieka jak tauhid:

فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ
حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ ۚ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ
تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ

"...i wyrzeknijcie się bożków, wyrzeknijcie się mówienia fałszu, będąc ludźmi czystymi w wierze w Boga, nie łącząc Go z niczym. Ktokolwiek bowiem łączyć będzie Boga z czymkolwiek, będzie jak upadły z nieba, a porwą go ptaki lub wiatr rzuci go głową naprzód w odległe miejsce." /22:30-31/

oraz:

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَّخْدُومًا

"Nie ustanawiajcie obok Boga innych bogów, bo zostaniecie potępieni i zapomnieni." /17:22/

i również:

وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُنْقَلَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا

"Nie ustanawiajcie obok Boga innych bogów, bo zostaniecie wpędzeni w Gehennę, zganieni i odrzuceni." /17:39/

Zasada tauhid zawiera również element jedności i jednakowości na polu egzystencji ludzkiej. Egzystencja ludzka jest syntezą rzeczywistości subiektywnej i obiektywnej, myśli i działania. Jeśli tylko jeden z tych elementów, a nawet tylko część któregoś z nich, podda się wpływowi sił anty-Bożych, wynikiem będzie powstanie osobowości rozdzielonej. Wiara w Boga mieszać się będzie z czcią bożków. W takich warunkach człowiek jak igła kompasu, na którą działa pole magnetyczne, traci swoje właściwe ukierunkowanie, czyli zbacza z prostej drogi Bożej, traci z pola swego widzenia biegun sprawiedliwej orientacji człowieczej, co jest takim zboczeniem, które obce jest naturze człowieka:

أَفْتُومِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ۗ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۗ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ

"... Czy wierzycie w jedną część Księgi, a nie wierzycie w inną? Czymże może być odpłata dla tych, którzy to czynią, jeśli nie degradacja w życiu obecnym, zaś w Dniu Zmartwychwstania poddany będzie najstraszniejszej z kar?..." /2:85/

Zasada tauhid wskazuje też na konieczność życia człowieka w harmonii z otaczającym go światem. Ten olbrzymi wszechświat, scena niezliczonych akcji i reakcji wśród najróżniejszych praw określających całkowicie nawet najmniej znaczące fenomeny, jest jednostką rządzoną konsekwentnymi i harmonijnymi prawami. Konsekwencja i harmonia, których częścią jest również świat człowieka. Chociaż oprócz ogólnych praw przyrody świat człowieka podporządkowany jest kompletnie swoim własnym prawom, to zawsze znajduje się on w harmonii z innymi prawami, które rządzą pozostałymi fenomenami. Jednak człowiek, w przeciwieństwie do innych stworzeń, które zmuszone są postępować zgodnie z drogą przyrody, obdarzony jest siłą wolnej woli i swobodnego wyboru. Człowiek, całkowicie przeciwnie do innych stworzeń, dźwiga brzemię wolności wraz z obowiązkiem harmonizowania swego życia z całą resztą przyrody. Chodzi tutaj o taką harmonię, która jest jednocześnie drogą jego wyniesienia i postępu. Powyższe oznacza, że człowiek zawsze ma w zanadrzu alternatywę zbiegnięcia z drogi przyrody:

فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ

"...niechaj zatem wola pozwoli wierzyć lub nie wierzyć..." /18:29/

Zasada tauhid wzywa człowieka, by szedł drogą przyrody, którą idzie cały wszechświat. Zasada ta stara się zjednoczyć człowieka w jego poszukiwaniu z tą wielką domeną jego istnienia oraz stara się stworzyć absolutną jedność i solidarność między wszechświatem i człowiekiem, który jest najważniejszym jego partnerem w świecie egzystencji:

أَفَعَيِّرَ دِينَ اللَّهِ يَبْغُونَ ۗ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ

"Czyż pragną innej religii niż Boża? Jemu wszak poddało się to, co w niebiosach i na ziemi, z własnej woli lub wbrew niej, i do Niego powrócą." /3:83/

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالْدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ

"Czy nie widzieliście, jak przed Bogiem kłania się wszystko to co jest w niebiosach oraz to co jest na ziemi, słońce i księżyc, gwiazdy i góry, drzewa i zwierzęta, jak i ludzie?" /22:18/

3. Tauhid jako podejście społeczne

Zasada tauhid zachowuje autorytet do określania i dyktowania w sprawach dotyczących świata lub społeczności ludzkiej jedynie dla Boga. To prawo należy się wyłącznie Bogu, ponieważ to On jest stwórcą ludzkości i wszechświata, jak i tego co się w nim znajduje. Bóg doskonale zna wszystkie tego wszechświata możliwości i wymagania. On zna wszystkie fizyczne i duchowe potencjały człowieka, jak i ukryte bogactwa ziemi, ich równowagę, skład, ekwilibrium i użyteczność. Jedynie On może decydować o sposobie i programie życia ludzkiego oraz określać zarysy stosunków ludzkich oraz społeczne i prawne systemy ludzkości. Tak zatem powyższe jest wyłącznym prawem Boga, które wynika z faktu, że to On jest stwórcą człowieka. Dlatego też jakakolwiek interwencja ze strony innych w określaniu biegu działań ludzkich jest równoznaczna z naruszeniem prerogatyw Bożych, co z kolei składa się na twierdzenie o równości z Bogiem i stąd na szirk lub politeizm:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

"Lecz nie, na Pana! Nie uwierzą, dopóki nie uczynią cię sędzią w kwestii panującej między nimi niezgody, a później nie odnajdą przeszkody we własnych duszach, wpływającej na ich werdykt i nie okażą pełnego poddania." /4:65/

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا

"Żaden wierzący, mężczyzna czy niewiasta, kiedy Bóg i Jego Posłaniec podjęli decyzję w jakiejś sprawie, nie ma w niej żadnego wyboru. Ktokolwiek nie jest posłuszny Bogu i Jego Posłańcowi, dopuszcza się wyraźnego błędu." /33:36/

Zasada tauhid neguje jakiegokolwiek prawo niezależności i chronienia przez kogokolwiek całej ludzkości z wyjątkiem Boga. Niezależność, sprawowanie władzy przez człowieka nad innymi ludźmi, jeśli rozważyć ją jako prawo pozbawione obowiązków nieuchronnie prowadzi do represji i tyranii. Jedynie wtedy, gdy sprawy społeczeństwa nadzorowane są przez Władzę Transcendentną i przekazywane jednemu człowiekowi czy grupie władców, gdy władzy towarzyszy stosowny obowiązek, społeczeństwo może uwolnić się od wszelkich dewiacji i wykroczeń. W ideologii religijnej tą Transcendentną Władzą jest nikt inny jak tylko sam Bóg, którego mądrość i wiedza obejmuje wszystko:

لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ

"... nawet coś tak nikłego jak waga atomu w niebiosach i na ziemi nie umyka Jego uwadze..." /34:3/

Jego wzbudzające grozę cechy chwały i władzy nie zostawiają miejsca dla żadnego pretekstu do najmniejszego nawet błędu czy zboczenia z Jego drogi dla tych, których wyznacza:

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقْوَالِ
لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ
ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ

"Gdyby wymyślił przeciw Nam jakiekolwiek powiedzenie, chwycilibyśmy go za jego prawą rękę i z całą pewnością przecięlibyśmy zasłonę jego życia." /69:44-46/

Wyznaczony przez Boga władca (lub grupa władców) w przeciwieństwie do "większości" czy "narodu" nie może podlegać oszustwu czy dominacji. Ktoś taki nie jest podobny do "partii" którą można zmienić w narzędzie dyktatury i represji. Ktoś taki nie jest arystokratą, którego albo można kupić albo wtajemniczyć w intrygę.

Jeśli dyktatem rozsądku jest to, że uporządkowanie życia ludzkiego czyni koniecznym połączenie wszystkich systemów ludzkich, organizacji i instytucji z jednym centrum - z czymś, co jest prawdziwe i co jest w zgodzie z resztą wszechświata - to centrum owo nie może być niczym innym jak tylko potężną ręką Wszchemocnego Boga, Stwórcy wszystkiego.

Tak zatem niezależność i autorytet są wyłącznie prawem Boga, stosowanym poprzez ludzi wyznaczonych przez Niego; przez tych, którzy najbardziej odpowiedni są do pełnienia takiego urzędu zgodnie z kryteriami ustanowionymi przez ideologię Bożą. Właśnie poprzez nich prawa i ideały można wprowadzać w życie, a to w wyniku realizowania Boskiego porządku społecznego:

قُلْ أَعْيَرَ اللَّهُ اتَّخَذُ وَلِيًّا فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ ۗ قُلْ إِنِّي
أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ ۗ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

"Powiedz: Czyż jako protektora mogę wziąć kogokolwiek innego niż Boga, Stwórcę nieba i ziemi. Tego, który żywi, a nie jest żywiony? Słuchajcie: Zostałem naznaczony, by stać się pierwszym spośród tych, którzy się poddają. Nie bądźcie bałwochwalcami." /6:14/

oraz:

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
رَاكِعُونَ

"Waszym stróżem jest tylko Bóg i Jego Posłaniec oraz wierni, którzy się modlą i dają jałmużnę kłaniając się." /5:55/

również:

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ
مَلِكِ النَّاسِ
إِلَهِ النَّاسِ

"Powiedz: Szukam schronienia u Pana ludzkości, Króla ludzkości, Boga ludzkości." /114:1-3/

Zasada tauhid stwierdza, że absolutne prawo własności zasobów tego świata należy wyłącznie do Boga. Nikt inny nie może twierdzić o swoim niezależnym prawie do czegokolwiek. Wszystkie rzeczy dawane są wyłącznie w formie wkładu w opiekę na człowiekiem, aby były wykorzystywane jako środki osiągnięcia doskonałości i dojrzałości ludzkiej. Te zasoby naturalne, które są produktem wysiłków całych miriad stworzeń i sił przyrody, nie mogą zostać zniszczone, być źle wykorzystywane w celu innym niż postępowanie i dojrzewanie ludzkości. Cokolwiek znajdzie się w rękach człowieka jest dla człowieka, zostało to jednak zesłane mu przez Boga. Podobnie wszystkie te rzeczy powinny być wykorzystywane w celach przez Niego określonych - czyli w celach naturalnych i dla których rzeczy te zostały stworzone. Natomiast wykorzystywanie ich do celów innych niż taki jest wykorzystywaniem niewłaściwym, zbaczaniem z drogi natury oraz zepsuciem. Rola człowieka ogranicza się zaledwie do wykorzystywania tych zasobów we właściwy sposób:

قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

"Powiedz: Czyja jest ziemia i to co w niej się znajduje? Czy wiecie? Powiadają: Należy do Boga. Powiedz: Czyż nie pamiętacie?" /23:84-85/

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

"To On właśnie stworzył dla was to wszystko, co kryje ziemia..." /2:29/

يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۗ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا

"Służcie Bogu! Nie macie boga innego niż On. To On właśnie podniósł was z ziemi i kazał wam na niej żyć..." /11:61/

وَالَّذِينَ يَنْفُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ
وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ لَا أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ

"Ci zaś, którzy łamią przymierze Boże oraz ci, którzy rozdzielają to, co Bóg nakazał łączyć, jak i ci, którzy niszczą ziemię - na nich spadnie klątwa..." /13:25/

Zasada tauhid równe prawa przypisuje wszystkim ludziom w odniesieniu do wykorzystywania zasobów tego świata, które wszak są objawem hojności Boga. Wszelkie możliwości tak samo należą się wszystkim ludziom, aby każdy mógł czerpać korzyści zgodnie ze swoimi potrzebami. Żaden region tego świata hojności Bożej nie jest posiadłością jednych lub innych. Wszyscy mogą swobodnie stosować swoją inicjatywę w eksploatacji mnóstwa rozrzuconych po całym świecie możliwości. Nie istnieje żadna dyskryminacja w oparciu o elementy etniczne, rasowe, geograficzne, historyczne, a nawet ideologiczne.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

"On to właśnie stworzył dla was to, co kryje ziemia..." /2:29/

Wśród wersetów Koranu znajdujemy liczne takie wypowiedzi:

وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ
وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ
وَتَحْمِلُ أُنْفُسَكُمْ

"I bydło - On stworzył je dla was; w nim jest ciepło i różne sposoby wykorzystania, z niego się żywiecie i jest w nim piękno, kiedy sprowadzacie je do domu na odpoczynek i kiedy wyprowadzacie je na pastwiska. Bydło także dźwiga wasze ciężary..." /16:5-7/

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
وَمِنْهُ شَجَرٌ
وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا

"To On właśnie jest tym, który zsyła wam z nieba wodę... dzięki niej daje wam zboże... I to, co stworzył dla was w ziemi... i to On podporządkował wam morze, abyście mogli pożywiać się świeżym mięsem z niego..." /16:10-14/

W licznych wersetach Koran zwraca się do ludzkości w ogóle; nie do jakiejś konkretnej rasy, grupy czy sekty:

وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ

"Gdyby zechciał, pokierowałby wami wszystkimi..." /16:9/

إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ

"Waszym bogiem jest Jeden Bóg..." /16:22/

To, o czym wspomnieliśmy do tej pory to zaledwie mały fragment znaczenia zawartego w tej zasadzie. Ta krótka porcja omówienia wystarczy jednak, by wskazać, że zasada tauhid nie jest ledwie koncepcją filozoficzną czy abstrakcyjną, pozbawioną implikacji praktycznych, która nie dotyczy wszystkich wymiarów istnienia człowieka i jest niestosowna do życia praktycznego i jego orientacji. Nie jest to doktryna, która próbuje zastąpić pewne istniejące już dogmaty i zastąpić jeden rodzaj wierzenia innym. Zasada ta jest raczej wszechstronnym spojrzeniem na świat, człowieka, jego położenie we wszechświecie, jego ukierunkowanie w historii, jego możliwości i potencjał, jego wieczne cele i ideały oraz kierunek i przeznaczenie jego wyniesienia.

Zasada tauhid jest ponadto doktryną socjologiczną, która oferuje plan dla tworzenia atmosfery społecznej harmonizującej z naturą ludzką - atmosfery, w której człowiek będzie mógł dokonywać szybkiego, niepohamowanego postępu i osiągnąć najwyższą doskonałość. Zasada ta sugeruje pewien wzorzec społeczny i nakreśla jego podstawowy zarys. Jest zatem manifestem zmian rewolucyjnych, kiedy zastosować ją wobec społeczeństw taghuti (społeczeństw, które opierają się na ignorancji położenia człowieka oraz negacji i obalaniu

prawych wartości człowieka). Zasada ta wywołuje odrodzenie i przebudzenie w chorych i martwych sercach, wznecając burzę w zastałych wodach społeczności. Wgryza się ona w grunt niesprawiedliwości i wywołuje rewolucyjne zmiany w instytucjach duchowych, społecznych, etnicznych i gospodarczych. Krótko mówiąc, jest ta zasada całościowym atakiem na status quo i siły rządzące, które takiej sytuacji bronią, rozpraszającym atmosferę i zmieniającym otoczenie, które te siły żywi i podtrzymuje.

Widzimy zatem, że zasada tauhid nie jest jedynie starym rozwiązaniem dogmatycznych i doktrynalnych problemów wiary o ograniczonym polu działania, lecz że jest nową drogą, jaka stoi otworem przed całą ludzkością. Chociaż opiera się ona na podstawach intelektualnych i teoretycznych, jest zasadniczo nowym planem życia i działania. Właśnie z powodu takiej interpretacji tauhid wierzymy, że zasada tauhid jest podstawą i kamieniem węgielnym, na którym stoi religia. Przeciwnie, zasada, która zaledwie spekuluje w kwestii pewnych abstrakcyjnych, metafizycznych, etycznych i gnostycznych idei nie jest niczym więcej niż tylko słabym widmem, które nigdy nie będzie w stanie nadać tak wielkiego impetu, jaki konieczny jest do wprowadzenia w ruch Islamu jako ideologii konstruktywnej i doktryny społecznej.

W każdej epoce istnieli ludzie, którzy pomimo swej wiary w Boga i tauhid przeocznali praktyczne i teoretyczne tej zasady implikacje. Zawsze istnieli tacy wierzący, którzy żyli tak jak ci, którzy w tauhid nie wierzą w tym sensie, że ich wiara nie przebudziła się w nich i nie odczuli żadnej dysharmonii w przeciwnym tauhid status quo ich czasów. Ich wiara nie powodowała uczucia duszenia się i niewygody pomimo gęstej, otumaniającej atmosfery pełnej szirk, jaka otaczała ich codzienne życie.

W dniach pojawienia się Islamu, w Mekce, ówczesnym centrum kultu popularnych bózków arabskich, istniała pewna liczba wyznawców monoteistycznej wiary Abrahama (a). Lecz ponieważ tauhid była zaledwie intelektualną doktryną prywatnej i osobistej wiary tych ludzi, ich obecność nie wywierała żadnego wpływu na atmosferę intelektualną i społeczną pogańskiego społeczeństwa przedislamskiego. Ich obecności nie odczuwano nawet w najmniejszym stopniu, niczego ona nie zakłócała, wszyscy żyli spokojnym życiem. Ludziom tym nie przeszkadzały niegodziwe i godne potępienia zwyczaje i praktyki ich współplemieńców. W obliczu takiego ich podejścia do tauhid jako doktryny abstrakcyjnej, ich brak wpływu był tym, czego można było oczekiwać. Właśnie w takich warunkach pojawił się monoteizm islamski jako pełne oddania i wszechstronne podejście, które posiadało całkowicie nowy program i model egzystencji społecznej. W pierwszym stadium wykazywał on cechy rewolucyjne swojego posłannictwa, co odzwierciedlane było przez jego wczesnych zwolenników i przeciwników. Od razu wszyscy ludzie spostrzegli, że posłannictwo to przedstawiało wizję nowego politycznego, gospodarczego i społecznego porządku, że przedstawiało program nieugięty w swej wizji i niechętny do pojednania i pogodzenia się ze status quo. Program ten jednoznacznie negował to status quo i afirmował nowy porządek. I właśnie ta jasność i brak wieloznaczności w tym posłannictwie wzbudził tak wielki entuzjazm i gotowość samopoświęcenia się u jego wyznawców, jak i zmusił jego przeciwników do pełnej determinacji obrony.

Tę prawdę historyczną należy traktować jako kryterium i normę dokonywania oceny szczerości wyznawania tauhid we wszystkich fazach historii. Kiedy tylko podobne twierdzenia wypowiadają ludzie podobni monoteistom mekkańskim sprzed pojawienia się Islamu, możemy jedynie wątpić o szczerości ich twierdzenia. Taki rodzaj koncepcji tauhid, który idzie na kompromis z czczeniem bożków poza Jedynym Bogiem, taka koncepcja, która

nie wykracza poza abstrakcyjną doktrynę umysłów ludzkich, nie jest niczym więcej niż tylko fałszywą wersją prawdziwego monoteizmu, jaki głoszą prorocy Boga. W świetle takiej wizji tauhid odkrywamy sekrety wpływu i ekspansji Islamu w jego wczesnych latach oraz rozumiemy powody retrogresji, schyłku i pasywności epok późniejszych.

Święty Prorok Islamu (s) określił zasadę tauhid jako drogę stojącą przed ludzkością. Później jednak została ona zredukowana zaledwie do statusu teorii abstrakcyjnej i poddawana była teoretycznym dyskusjom i debatom. W czasach Proroka (s) było to nowe spojrzenie na świat, jak i nowy program życia. Później ta sama zasada służyła jako nic więcej niż tylko temat dysertacji teologicznych i hobbistycznych zajęć naukowców. Czegóż innego możnaby oczekiwać ze strony elementu zastępczego, który nie odgrywa żadnej aktywnej i konstruktywnej roli?

Z tego, co powiedzieliśmy do tej pory, oczywistym jest, że tauhid jest modelem nowego porządku społecznego i nowego życia. Jest to system uważany przez Islam za najlepszy dla rozwoju i postępu człowieka. Podobnie z punktu widzenia teorii jest to spojrzenie, które jest filozoficzną podstawą i infrastrukturą tego systemu.

Po krótkim wstępie możemy powrócić do tego, o czym mówiliśmy na początku naszej dyskusji i prześledzić ten problem z różnych kątów widzenia. Powiedziano, że początkowa opozycja wobec tauhid nadeszła ze strony potężnych władców plemion oraz przywódców społeczeństwa preislamskiego. Powyższe wskazuje, że bardziej niż ktokolwiek inny dominująca w społeczeństwie klasa - lub, jak to ujmuje Koran, mustakbirun (dosłownie - hardzi, wyniośli) - tworzyły cel swoich pierwszych ataków. W całej historii kiedy tylko wołanie tauhid sięgało społeczeństwa i ogłaszało swoją politykę w odniesieniu do klas dominujących, natychmiast tauhid stawała w obliczu gwałtownych reakcji ze strony dwóch przeciwstawnych biegunów społeczeństwa: opozycją i antagonizmem ze strony mustakbirun, oraz poparciem i akceptacją ze strony mustad'afun (poddawana opresjom część społeczeństwa). Te typy przeciwnych reakcji są właściwie charakterystycznymi cechami prawdziwej tauhid. Oznacza to, że zawsze kiedy głosi się zasadę tauhid lub kiedy głosi się ją w jej prawdziwej formie, z całą pewnością zaistnieje taka właśnie sytuacja.

Zastanówmy się nad tym, który z tych przeciwstawnych wymiarów tauhid bezpośrednio ściera się z interesami klasy wyższej. Innymi słowy, jaki aspekt tauhid i który z jej programów społecznych powoduje, że jej oponenci przeciwstawiają się jej w sposób tak zdecydowany? Różne cechy mustakbirun, jak przedstawia je Koran, będą wystarczającymi wskazówkami w tej kwestii. W ponad czterdziestu miejscach Koran nakreśla psychologiczne atrybuty tych ludzi, ich pozycję społeczną oraz ich pełne ambicji tendencje. Omówimy teraz niektóre z tych cech.

Ludzie ci z pasją negują istnienie Boga jako jedyne władcę i absolutnego Pana wszystkiego, jak to określa powiedzenie La Ilaha Illa Allah (nie ma boga nad Allaha), choć być może ludzie ci nie reagują na kwestię monoteizmu jako doktrynę abstrakcyjną, posiadającą swoje granice i nie mającą żadnych implikacji praktycznych:

إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ

"Kiedy powiadano im: 'Nie ma Boga nad Allaha', zawsze powiększała się ich pycha." /37:35/

Nie posiadając żadnych autentycznych kryteriów i norm osądzania zasług ludzkich, uważają oni siebie za lepszych od innych na podstawie takich pogańskich kryteriów jak bogactwo czy władza:

وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ۖ

"... I rosła ich pycha na ziemi bezprawnie i powiadali: 'Któż jest silniejszy od nas, którzy są przy władzy?...' /41:15/

I na tej samej podstawie, z tego samego fałszywego powodu odrzucają oni Objawienie Boże, które jest posłannictwem dla ustanowienia nowych wartości i nowego porządku społecznego:

وَإِذَا تُلِيٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّىٰ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا ۖ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

"A kiedy pokazuje się nasze znaki takiemu człowiekowi, ten odwraca się, pyszniąc się, jak gdyby tych znaków nie zauważał, a jego uszy były głuche; dajmy mu zatem odczuć bolesną karę." /31:7/

Ludzie ci przeciwstawiali się wołaniu Proroka o wyzwolenie i zmiany pod pretekstem, że "gdyby on był prawdomówny, uznalibyśmy go przed innymi" oraz że "Bóg powinien bezpośrednio do nas się zwrócić bez żadnego pośrednika czy wstawiennictwa". Później wypowiedzieli Prorokowi wojnę:

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ

"Niewierni powiadają o wierzących: 'Gdyby było w nim choć trochę dobra, nie odarli by nas, akceptując go...' /46:11/

oraz:

وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّىٰ نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ

"A kiedy pokazany im został Znak, powiedzieli: 'Nie uwierzymy, dopóki nie dostaniemy tego samego, co dostali Posłańcy Boga'..." /6:124/

Ludzie ci oskarżali Proroka, nosiciela posłannictwa tauhid, o ambicje i szukanie zysków i w ten sposób przy wsparciu swoich zapomnianych i zdegenerowanych tradycji - które wszak przyczyniały się do zachowania status quo - starali się oni osłabiać wpływ wołania tauhid do ludzi:

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَلْفِتْنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا وَتَكُونَ لَكُمُ الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمْ بِمُؤْمِنِينَ

"(Zwracając się do Mojżesza) Powiedzieli: 'Czy przybyłeś do nas, by odwieść nas od tego, co praktykowali nasi ojcowie, oraz byście wy dwaj przejęli dominację w tej ziemi? Nie wierzymy wam.' /10:78/

Środkami represyjnymi, przymusem i oszystwem ludzie ci starali się utrzymać lud w stanie wyzyskiwania, bezwarunkowego poddaństwa i niewolnictwa oraz chcieli nakłonić ten lud do przeciwstawiania się wszelkim wysiłkom zmierzającym ku wyzwoleniu ich spod ich dominacji:

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَّرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا

"I oni (następcy mustakbirun w Dniu Zmartwychwstania) powiedzą: 'Panie nasz, byliśmy posłuszni naszym władcom i ludziom wielkim, a oni zwiedli nas z właściwej drogi.'" /33:67/

فَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ

"... Wtedy słabi powiedzą pysznym: 'Czemuż to, my byliśmy waszymi poddanymi, czy zatem teraz będziecie chcieli pomóc nam przeciwko Ogniu?'" /40:47/

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ ۖ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ

"Rzekła rada ludu faraona: 'Zapewne człowiek ten to przebiegły wróżbita, który pragnie wyrzucić cię z twego kraju; co nam nakazujesz uczynić?'" /7:109-110/

A kiedy wreszcie prorocy i ich zwolennicy zbuntowali się przeciwko reżimom władców, próbując wprowadzać nowy porządek, ciemiężcy uczynili ich celem swoich wyjątkowo zacieklej ataków:

قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ
النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ
إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ
وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ

"Zabici zostali Ludzie Rowu ogniem podsycanym, kiedy przy nim zasiedli, i sami byli świadkami tego, co czynili wobec wierzących." /85:4-7/

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ ۗ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ

"Faraon zaś powiedział: 'Zabiję Mojżesza i niechaj woła do swego Pana. Obawiam się, że on może zmienić waszą religię lub że doprowadzi do zepsucia w kraju.'" /40:26/

Oto zaledwie kilka cech ciemiężców, o których powiada w tych wersach Koran. Istnieje wiele takich miejsc w tekście, gdzie Koran wykracza poza ramy portretu i przedstawia mustakbirun jako szczególny typ reprezentujący daną cechę klasową:

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَىٰ وَهَارُونَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا

"Potem wysłaliśmy za nimi Mojżesza i Aarona, by udali się do Faraona i jego Rady z naszymi Znakami, ale tamci pysznili się dumą..." /10:75/

وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ ۗ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ

"I Qarun (Korah), i Faraon, i Haman; Mojżesz przybył do nich z wyraźnymi Znakami, ale oni pysznili się w swej dumie na ziemi..." /29:39/

Znamy próżność Faraona. Tak samo jego pomocnicy jak Haman, jego minister, oraz jego inni urzędnicy i autorytety, filary rządów Faraona - wszyscy oni są jego przewodnikami, oddanymi zachowaniu pełnego opresji status quo (patrz 7:126). Wiemy także, że Korah był tym, który nagromadził wiele bogactwa. Klasa dominująca w społeczeństwie pogańskim, zupełnie na to nie zasłużywszy, objęła władzę polityczną i gospodarczą. W celu kontynuowania wyzysku i niesprawiedliwej dominacji klasa ta przejmuje także monopol kulturowy i doktrynalny, naginając w ten sposób umysły ludu do trwałego poddaństwa i zgadzania się ze status quo. W celu zabezpieczenia swoich interesów i przywilejów, klasa ta chętnie podjęłaby nieustanną walkę z jakimkolwiek oświeceniem i ruchem rewolucyjnym - walkę, która jakże istotna jest dla przetrwania tej klasy i jest właściwie sprawą jej życia lub śmierci.

Powracając teraz do dwóch najważniejszych tematów naszej dyskusji, zapytajmy: w jaki dokładnie sposób prorocy głosili zasadę tauhid? Najwyraźniej prorockie podejście do tauhid - co jest jednocześnie najistotniejszym składnikiem ich szkoły myśli - wskazuje na ten aspekt tauhid, który jest nie do przyjęcia przez klasę mustakbirun i który jest powodem odrzucenia przez tę klasę zasady tauhid. Natura prorockiego podejścia do tauhid wyjaśnia również, dlaczego klasa ta nie może tolerować tej doktryny w jej wersji prorockiej. Wiemy, że doktryna tauhid była pierwszym i najważniejszym elementem działalności prorockiej. Poniższe zdanie Proroka (s) znamy wszak dobrze:

"Słuchajcie, nie ma boga prócz Allaha, któryby was wyzwolił."

Poniższe zdanie, wypowiedane przez licznych proroków jak Nuh, Hud, Salih, Shu'ayb i innych, jest najważniejszym w ich wołaniu do ludzi. Wymienia się je w kilku miejscach Koranu:

يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ

"... O ludzie, służcie Bogu, albowiem nie ma innego boga z wyjątkiem Jego..." /7:59/

Jak widać z tych stwierdzeń, to co podkreśla się bardziej niż cokolwiek innego, to negowanie czci niebogów. Reprezentują one prorockie wołanie, ostrzeżenie nieświadomych, pełnych niewiedzy mas, ogarniętych ciemnością pogaństwa i oddających się czci taghut. W zdaniach tych prorocy nawołują ludzi, aby wypowiedzieli wojnę pretendentom do boskości. A kim są w społeczeństwie pretendenci do boskości? Co oznacza wypowiedzenie wojny przeciwko taghut? Jakich celów społecznych możemy dopatrywać się w tym wołaniu do mobilizacji sił?

Zazwyczaj zdanie "roszczenie sobie prawa do boskości" uznawane jest za oznaczające pretendowanie do bycia "bogiem" lub "bóstwem", albo też jakąś jednostką nadnaturalną - czyli coś, w co ludzie zawsze wierzyli na przestrzeni całej historii. Jest to oczywiście sztuczne znaczenie tego zdania. Zwrot ten nie zaprzecza oczywiście istnienia przesądnych tyranów starożytności, którzy posiadając władzę polityczną i społeczną powodowali, iż ciemne masy ludu wierzyły w to, że król posiada jakieś nadnaturalne cechy. Jednak bliższe przyjrzenie się takim słowom jak "cześć" ('ibadah) i "boskość" - w ich użyciu koranicznym - prowadzi do wniosku, że zwrot "pretendenci do boskości" ma znaczenie o wiele szersze. Koran używa słowa "cześć" ('ibadah) w sensie bezwarunkowego podporządkowania się i posłuszeństwa wobec jakiejś osoby czy rzeczy. Kiedy tylko bezwarunkowo poddajemy się komuś, działamy zgodnie z jego wolą, okazujemy posłuszeństwo jego rozkazom i całkowicie rezygnujemy z własnej woli, to wskazuje to na fakt, że "czcimy" tę osobę wszelkimi sposobami. I odwrotnie, jeśli jakakolwiek siła wewnętrzna lub zewnętrzna - czy to pochodząca ze świata zewnętrznego czy też z wnętrza naszej własnej osobowości - odnosi sukces w podporządkowaniu nas takiej rzeczy na tyle, że całkowicie opanowują nasze własne ciało i duszę, a jednocześnie uwalniają kanały naszej energii do działania w pożądanym kierunku, to jest to nasz "bóg" i jemu oddajemy "cześć" ('ubbad). Poniższe wersety z Koranu przedstawiają ten właśnie proces. Zwracając się do Faraona, Mojżesz powiada:

وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ

"Błogosławieństwem jest to, czym mnie ganisz, biorąc do niewoli Dzieci Izraela!" /26:22/

Faraon i jego poplecznicy, rozmawiając między sobą, powiadają:

أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ

"...Co? Czy mamy uwierzyć śmiertelnikom takim jak my, których lud jest w naszej niewoli?" /23:47/

Zwracając się do swego ojca, Abraham (a) powiada:

يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا

"Ojcze, nie usługuj Szatanowi: niewątpliwie Szatan jest buntownikiem przeciwko Litościwemu." /19:44/

Zwracając się do ludzkości:

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

"Czyż nie zawarłem z wami przymierza, Dzieci Adama, abyście nie służyli Szatanowi - zaprawdę on to jest waszym wrogiem." /36:60/

Dając obietnicę "ludziom rozumiejącym", Bóg powiada:

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ

"Ci zaś, którzy powstrzymują się od służenia bożkom i zwracają się ze skruchą do Pana, otrzymają dobrą nowinę..." /39:17/

Zwracając się do tych, którzy szydzą z wiernych z powodu ich wiary w Boga i Objawienie, Bóg powiada:

مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ ۗ أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ

"Każdego, kogo Bóg przeklął i na kogo jest zagniewany, i uczynił go małpą lub świnią, i czcicielem taghut - ten jest w gorszym położeniu i jeszcze dalej zбочzył z prostej drogi." /5:60/

W wersetach tych służenie i poddanie się Faraonowi i jego klice, lub podporządkowanie się tyranom czy Szatanowi - wszystkie te praktyki uważane są za "cześć". Wersety powyższe, jak i wiele innych, wskazują na koraniczną koncepcję czci jako absolutnego i całkowitego poddania się jakiegokolwiek rzeczywistej lub wymyślonej władzy, dobrowolnie czy pod przymusem, bez lub z uczuciem podziwu duchowego i poszanowania. We wszystkich tych warunkach ta szczególna władza lub przedmiot jest obiektem czci i bóstwem, zaś jego wyznawcy czcicielami. Wyjaśnienie takie jasno przedstawia koncepcję boga lub bóstwa jako równoznaczną z koncepcją "przedmiotu czci".

W systemie pogańskim, w którym ludzie podzieleni są na dwie klasy mustakbirun oraz mustad'afun - czyli dominującą klasę bogatych wyzyskiwaczy oraz klasę ludzi deptanych i ciemionych - najbardziej widoczną manifestacją stosunków pomiędzy "przedmiotem czci" i "czcicielami" jest niesprawiedliwy stosunek pomiędzy tymi dwiema klasami ludzi. Nie wystarczy w celu zidentyfikowania bożków społeczeństw historycznych dokonać studiów rzeczywistych lub wymyślonych, żywych czy nieożywionych "bóstw" i ich kultów. Ich prawdziwymi bożkami są mustakbirun, którzy podporządkowali sobie mustad'afun, swojemu autorytetowi, a później zamienili ich w czcicieli - niewolników, by zadowolić swoje własne ambicje władzy, swoją chciwość i grabieżcze cele.

Politeizm (szirk) jest prawdziwą religią takich społeczeństw, ponieważ w niej istnieją liczne bieguny i siły, które zarządzają całym ludem i pchają go w swoim kierunku w całkowitym poddaństwie ludu. Politeizm i bałwochwalstwo oznaczają absolutne posłuszeństwo wobec kogoś innego niż Boga lub wobec kogoś oprócz Boga. Oznacza to rezygnację i podporządkowanie własnej woli bożkom we wszystkich sprawach życia, oddanie władzy i autorytetu innym poza Bogiem i uczynienie z nich źródła zaspokajania najistotniejszych potrzeb ludzkich.

Zasada tauhid stoi w bezpośredniej sprzeczności z kultem politeizmu, ponieważ wymaga ona zaprzeczenia wszystkich bożków, odmowy poddania się ich autorytetowi, oporu wobec ich dominacji i autorytetowi, całkowitego oddzielenia się od nich oraz - ostatecznie - odrzucenia tych bożków i całkowitego poddania się Jedyjnemu Bogu. Pierwszy dogmat doktryny religijnej wszystkich proroków Boga to właśnie owo zaprzeczenie politeizmu z jednej strony, potwierdzenie zaś tauhid z drugiej:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

"I wysłaliśmy do każdego narodu posłańca mówiącego: 'Służcie Bogu i wyrzeknijcie się bożków...' /16:36/

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

"Nigdy przed tobą nie wysłaliśmy żadnego posłańca, któryby nie mówił, jak mu objawiliśmy: 'Nie ma boga poza Mną, więc służ Mi.' /21:25/

Prorocy Boga przy pomocy tej zasady demaskowali zepsute i schyłkowe systemy politeistyczne oraz zachęcali ludzi do walki z nimi i z aktualnymi bożkami (taghut) - czyli z tymi, którzy tych systemów chronili i buntowali się przeciwko prawdziwym wartościom ludzkim i którzy narzucali ludziom swój absurdalny system wartości w celu zachowania swojego własnego statusu. Odrzucenie politeizmu było właściwie negacją wszystkich instytucji społecznych, gospodarczych i politycznych, które składały się na infrastrukturę społeczeństw pogańskich oraz które wykorzystywały różne formy kultów politeistycznych jako doktrynalne tarcze chroniące i zachowujące taki a nie inny stan rzeczy.

Obnażenie bożków wskazuje na odrzucenie wszystkich tych postaci, które poprzez oszustwa i zniewolenie dopuszczają się aktów opresji i narzucają siebie samym ludziom w celu zaspokojenia własnych niegodziwych i nieograniczonych pragnień. Mojżesz, głosząc tę zasadę i najwyższy autorytet "Pana wszystkich światów", wypowiedział wojnę Faraonowi. Urzędnicy Faraona z kolei ogłosili Mojżesza niewiernym w stosunku do ich bogów i oskarżyli go o przestępstwo odrzucania ich bożków:

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَنْذَرُ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَآلِهَتَكَ

"Następnie Rada Faraona odrzekła: 'Czyż pozwolisz, aby Mojżesz i jego lud zniszczyli ten kraj i porzucili ciebie i twoich bogów?'..." /7:127/

Faraon jednak, jak i jego skorumpowana klika, bardzo dobrze wiedzieli, że ci "bogowie", te pozbawione życia bóstwa, nie służyli żadnemu celowi z wyjątkiem osłaniania ich własnego pretendowania do boskości oraz jako pretekst utrzymywania bożków "przy życiu". Logicznym było zatem, że odmawiając poddania się Jedyjnemu Bogu, Panu wszystkich światów, Panu Wschodu i Zachodu, ziemi i niebios, mogli zagrozić Mojżeszowi uwięzieniem, torturami i śmiercią.

قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ إِلَهًا غَيْرِي لِأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ

"Odrzekł (Faraon): 'Jeśli uznasz boga innego ode mnie, z całą pewnością uczynię cię jednym z więźniów.' /26:29/

قَالَ سَنَقْتُلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ

"... Powiedział (Faraon): 'Pozabijamy ich synów, oszczędzimy zaś ich kobiety; z pewnością nad nimi zwyciężymy.' /7:127/

لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ

"Z całą pewnością na zmianę poobcinam wam nogi i ręce, a później wszystkich was ukrzyżuję." /7:124/

Tego typu brutalne zachowanie w stosunku do ludzi zwiastujących posłannictwo tauhid było tylko i wyłącznie wynikiem faktu, że jest to posłannictwo wyzwolenia i wolności. Posłannictwo to jest bowiem przyjęciem wiary w Boga jako jedyne autorytetu w życiu człowieka oraz oznacza ono odrzucenie wszystkich pretendentów do boskości, czyli wszelkimi sposobami odrzucanie ich twierdzeń. Taki właśnie jest rzeczywisty duch doktryny tauhid i rzeczywista istota monoteizmu islamskiego.